

مغالطه‌ی انتخابات گرای

عباس کاظمی

قائم مقام سازمان معلمان ایران

مُغالطه یا مَغْلَطَه که به آن سَفْسَطَه نیز می‌گویند، یعنی آوردن دلیل اشتباه یا غیر مجاز برای استدلال است، مغالطه گر کسی است که از روی استدلال نادرست به یک نتیجه درست یا نادرست رسیده است. صاحب نظران و اندیشمندان انتخابات گرای را مغالطه می‌دانند و معتقدند که اگر روند گذار به دموکراسی را فقط در «انتخابات» و دموکراسی را حاصل و نتیجه انتخابات بدانیم. این برداشت «مغالطه» است. مثلاً استدلال اینکه انتخابات شیوه پیشبرد مسالمت آمیز روند دموکراسی سازی است، این استدلالی درست است، اما اینکه دموکراسی از تداوم انتخابات حاصل می‌شود، نتیجه گیری غلطی است. دموکراسی، در حوزه سیاست، سه مشخصه اصلی دارد: 1- برابری در مشارکت سیاسی 2- رقابت آزاد و عادلانه سیاسی 3- مشروعیت ایدئولوژیک حاکمیت مردم بر سرنوشت خویش.

در عرصه نظر: گفته می‌شود که واضح ترکیب «مغالطه انتخابات گرای» تری کارل است. تری کارل در مقاله «دموکراسی چه است و... چه نیست که با همکاری اشمیتر نوشت، انتخابات گرای را نگرشی می‌شناسد که» به برگزاری انتخابات تمرکز می‌کند و درعین حال، از دیگر واقعیت‌های سیاسی غفلت می‌ورزد. و می‌گوید: کسانی صرف واقعیت انتخابات را - حتی انتخابات‌هایی که احزاب و یا نامزد‌های خاصی حذف می‌شوند، یا بخش‌های مهمی از مردم نمی‌توانند مشارکت کنند را شرط کافی برای وجود دموکراسی در نظر می‌گیرند یا باور به اینکه صرف برگزاری انتخابات فعالیت سیاسی را به کشاکش‌های صلح آمیز نخبگان هدایت می‌کند و به برندگان مشروعیت عمومی می‌دهد. در این حال، دیگر اهمیت ندارد انتخابات چگونه مدیریت و راهبری شده یا چه چیزهایی دیگری آنانی را محدود کرده که انتخابات را باخته‌اند. این مغالطه «انتخابات گرای» است.

لیز و استپان نیز به مغالطه انتخابات گرای با این دریافت می‌پردازند که در آن «شرط لازم دموکراسی-انتخابات آزاد- شرط کافی دانسته می‌شود.»

ویژگی‌های مغالطه انتخابات گرای:

- انتخابات گرای مهم‌ترین نمایش پای بندی حکومت اقتدارگرا به اجرای قانون و رعایت حقوق مردم است.

- در انتخابات گرای بر آزادانه و عادلانه بودن « رقابت سیاسی» تأمل چندانی نمی شود . زیرا در رویکرد انتخابات گرا قلمرو رقابت سیاسی- کمتر یا بیشتر رقابتی را حکومت تعیین می کند . و تاکید بر انتخاب مکرر نمایندگان است که مناصبی را در حکومت اقتدارگرا در اختیار گیرند .

- انتخابات به گونه ای سامان می یابد که راهکار جلوگیری از جا به جایی قدرت و حفظ موقعیت قدرت موجود باشد. این سامان دهی به گونه است که نتیجۀ انتخابات ، تا حدی از پیش مشخص است ، یعنی رأی مردم تأثیر جدی بر ساختار قدرت و حتی شیوهٔ اعمال قدرت نداشته باشد . از این رو ، در انتخابات گرای از میان نخبگان معمولاً جمع بسیار محدودی برای رقابت انتخاباتی برگزیده می شوند.

- در حکومت های اقتدار گرا حدی از تکثر گرای سیاسی وجود دارد که هرگز بقای حکومتگران را با مخاطره جدی مواجه نمی کند. این حد تکثر گرای ، هزینه کسب و حفظ مشروعیت سیاسی است.

- در حکومت های اقتدارگرا ، به شرکت نکردن در انتخابات به عنوان حق سیاسی مردم توجه ندارند ، هم چنان که توجه ندارند انتخابات به شیوۀ انتخابات گرایانه، بدون هیچ تحول واقعی در مسیر دموکراسی سازی ، می تواند تا ابد ادامه یابد .

- در انتخابات گرای هیچ سازو کاری برای سنجش اینکه منتخبان به وعده های انتخاباتی خود عمل می کنند یا نه ، وجود ندارد . بالطبع به اینکه پاسخ به اینکه چرا منتخبان نمی توانند به وعده های خود عمل کنند را نمی توان انتظار داشت.

و...

عوامل زمینه ساز انتخابات گرای:

- 1- ضعف های ساختاری جامعۀ مدنی و محدودیت های تحمیل شده به آن
- 2- محدودیت جامعۀ سیاسی
- 3- وزن بالای محافظه کاری سیاسی در میان قشرها و طبقات مردم و قشر های سیاسی
- 4- تأثیر عوامل فراملی در همسویی با حکومتگران
- 5- اتکای حکومت به اقتصاد رانتی
- 6- عقب ماندگی ساختارهای اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی
- 7- آمیختگی سیاست و نظامی گری
- 8- وضعیت ازهم گسیختۀ نخبگان مخالف اقتدار گرای و...

#